

1. До 130 річчя Національного університету харчових технологій

Юрій Береза, Світлана Оляньська

Національний університет харчових технологій м. Київ

Історія Національного університету харчових технологій бере початок з другої половини XIX століття і тісно пов'язана з історією розвитку цукрової промисловості. В 1830 в Україні було лише 6 цукрових заводів, а у 1848 році їх налічувалось вже 192. Бурхливий розвиток галузі вимагав забезпечення її кваліфікованими кадрами. Створення навчального закладу для підготовки професійних технологів стало у другій половині XIX століття нагальною потребою.

Прийняття положення про училища дозволило Київському відділенню Російського Імператорського Технічного товариства на своєму засіданні 15 лютого 1884 році ухвалити рішення про відкриття у м. Смілі технічних класів на базі училища графів Бобринських. Почесним Попечителем цих класів, за особистої згоди імператора, став граф В. О. Бобринський, який виділив значні кошти на їх відкриття.

Таким чином 17 серпня 1884 року було відкрито спеціалізований технічний навчальний заклад для підготовки технологів, хіміків та майстрів цукрового виробництва.

Після завершення курсу теоретичного навчання кожний випускник повинен був відпрацювати два роки на цукровому заводі та представити позитивний відгук про свою службу діяльність, а також письмовий звіт з кресленнями, після розгляду якого видавався кінцевий атестат. Смілянські технічні класи стали зразком організації навчального процесу, про що свідчать: Золота медаль на Всеросійській гігієнічній виставці у Санкт-Петербурзі 1893 року; Золота медаль на 16 Всеросійській промисловій і художній виставці 1896 року; отримання диплому I розряду по відділенню народної освіти у Нижньому Новгороді; презентація власної виставкової-вітрини на Київській сільськогосподарській виставці 1897 року. Свідченням вагомому місця, яке посіли класи у суспільстві, були чисельні публікації у періодичних виданнях, у записках КОРТО та відгуки у журналі «Нива».

Пізніше у 1906 році Смілянські технічні класи отримали власне приміщення, збудоване на кошти графа Бобринського Л.О. Попри скрутне становище в країні - війни і революції, навесні у 1917р. Смілянські технічні класи отримали статус середнього хіміко-технічного училища з 4 річним терміном навчання.

За період з 1884 по лютий 1917 рр. технічні класи підготували 440 кваліфікованих спеціалістів. Випускником Смілянських технічних класів був І.А. Кухаренко (1903р.) – фундатор теорії кристалізації цукру, майбутній завідувач кафедри сільськогосподарських виробництв КПІ (1921р.), яка на той час готувала фахівців з технології цукристих речовин. У 1921 році училище було реорганізоване у технікум харчової промисловості. Таким чином було створено два паралельних заклади з підготовки спеціалістів цукрової промисловості.

Спеціально хімічний корпус КПІ був запроєктований і побудований (1899р.) за консультаціями видатних учених-хіміків М.І. Коновалова та С.М. Реформатського.

Будівництво інституту завершилось у квітні 1902 р. За навчальним планом протягом 1 року планувалось прослухати курси та складались іспити з математики, теоретичної механіки, неорганічної хімії, фізики, кристалографії, будівельного мистецтва. За 4-й рік навчання треба було прослухати курси і скласти іспит зі спеціального курсу. Обов'язковою була практика на заводі, підготовка звіту про практику та дипломна робота, спеціальний проект заводу та парового котла, захист проекту.

У 1903 році голова Державної екзаменаційної комісії професор Д.І. Менделєєв високо оцінив підготовку студентів першого випуску КПІ. Треба відзначити що Д.І. Менделєєв був не тільки видатним хіміком, а й провідним фахівцем в галузі цукрового виробництва. Ще в 50 – 60рр. XIX ст. під його керівництвом готувався і видавався ряд випусків «Технической энциклопедии». У 1862 року було видано написане особисто ним «Сахарное производство». Ця книга відіграла велику роль в період швидкого розвитку цукрового виробництва в Росії та Україні.

У лютому 1921 році завідувачем кафедри технології сільськогосподарських виробництв був обраний видатний вчений в галузі цукрового виробництва І.А. Кухаренко. Кафедра в той час готувала фахівців з технології цукристих речовин (цукрове, крохмальне та крохмале-патокове виробництво), а також спиртового виробництва. Тільки в 1922 – 1924 рр. І.А. Кухаренко були підготовлені і видані такі праці: «Виробництво цукру», «Новини в науці та техніці цукрового виробництва», «Хіміко-технічний облік бурякоцукрового виробництва».

За короткий період І.А. Кухаренко перетворив кафедру у провідний науковий і навчальний центр країни. Успішна і плідна робота науково-дослідної кафедри технології харчових виробництв протягом 1923 – 1926 рр. навела І.А. Кухаренка на думку про доцільність її перетворення на науково-дослідний інститут. За його ініціативою 13 травня 1926р. було прийнято урядову постанову про створення Державного експериментального інституту цукрової промисловості, і його директором був призначений І.А. Кухаренко. 24 березня 1927р. інститут був перетворений на Український науково-дослідний інститут цукрової промисловості (УНДЦП) на чолі з професором І.А. Кухаренком.

У 1930 році на базі Смілянського інституту цукрової промисловості, цукрового факультету КПІ, а також цукрового факультету Кам'янець-Подільського хімічного інституту відповідно до постанови №1240 від 17 квітня 1930 року був створений Київський інститут цукрової промисловості (КЦП). Інститут мав три факультети: цукровий (хімічний), механічний (устаткування цукроварень) та економічний.

Література.

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Иллюстрированный сборник материалов к истории возникновения Киевского политехнического института: Памяти Виктора Львовича Кирпичева посвящает Киевское политехническое общество инженеров и агрономов. – К.: Тип. т-ва И.Н. Кушнеров и К. 1914. - 143с.